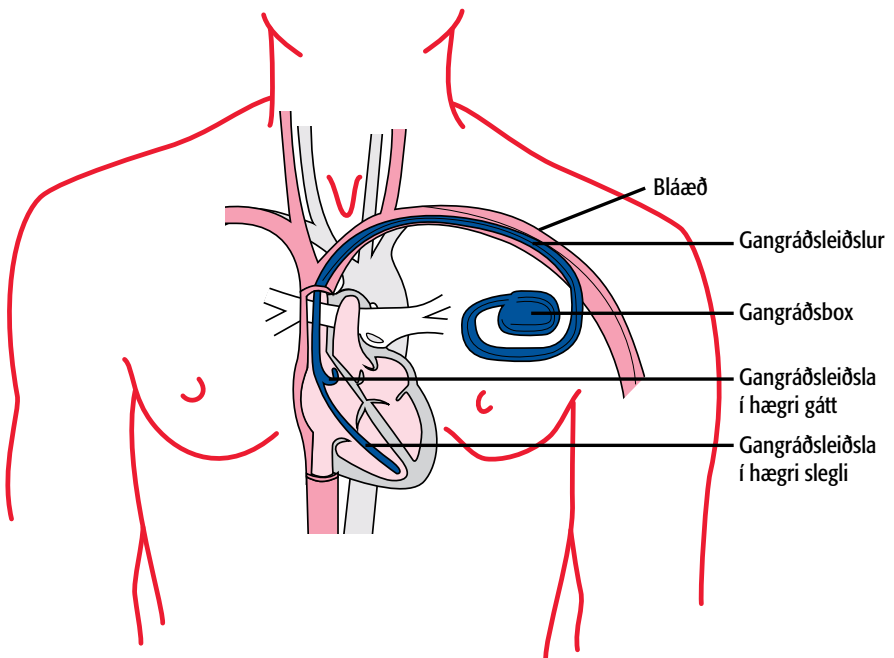

Gangráður

Gangráður er græddur í einstaklinga þegar ákveðnar truflanir verða í leiðslukerfi hjartans. Afleiðingar truflana geta ýmist verið hjartsláttarhlé, hægur eða óreglulegur hjartsláttur. Algengast er að gangráður sé meðferð við hægum hjartslætti. Gangráður er ekki meðferð við hröðum hjartslætti og því er mikilvægt að halda lyfjameðferð áfram vegna slíkra einkenna.

Gangráður er um 5 cm í þvermál og er hann settur undir húð fyrir neðan viðbeinið, hægra eða vinstra megin. Gangráðsigræðsla er gerð á hjartaþræðingastofu Landspítala við Hringbraut og tekur um hálfu klukkustund. Aðgerðinni fylgir lítil áhætta. Þó er einhver hættu á blæðingu (um 1% áhætta) loftbrjósti (um 2% áhætta) og að gangráðsleiðslur færast úr stað (um 5% áhætta).

Undirbúningur

Símainnritun

Hjúkrunarfræðingur hringir í sjúkling nokkrum dögum fyrir aðgerð og staðfestir aðgerðardag. Spurt verður um ofnæmi, sjúkdóma, lyfjanotkun og hvort sjúklingur hafi greinst með fjölonæmar bakteríur. Einnig er spurt hvort sjúklingur hafi á síðastliðnum sex mánuðum:

- Þegið heilbrigðisþjónustu erlendis.
- Verið með kýli eða endurteknar húðsýkingar.
- Ferðast til landa utan Evrópu, Bandaríkjanna eða Kanada.

Lyfjanotkun

Gott er að hafa lyfjalista við hendina, þar sem upplýsingar verða veittar í símtalinu um hvaða lyf má taka og hvaða lyf á ekki að taka fyrir aðgerðina. Ekki þarf að stöðva töku Hjartamagnýls.

- Ef notuð eru lyfin Warfarin, Eliquis, Pradaxa, Xarelto eða Lixiana metur hjúkrunarfræðingur í samráði við lækni hvort þörf er á að gera breytingu á töku lyfsins.
- Hætta á töku Brilique (Ticagrelor), Plavix/Grepid (Clopidogrel) og Efient (Prasugrel) sjö dögum fyrir aðgerðina, þó aðeins í samráði við hjúkrunarfræðing og eftir fyriræmum læknis.

Lyf og ofnæmi

Mikilvægt er að láta vita um ofnæmi fyrir lyfjum, skuggaefni eða öðru.

Upplýsingar um ávisuð lyf er hægt að nálgast undir „mínum síðum“ á vefsíðunni

www.heilsuvera.is

Rannsóknir

Í símaviðtalinu er ákveðinn tími fyrir blóðsýnatöku og hjartalínurit.

Kvöldið fyrir aðgerð

Fasta

Nauðsynlegt er að fasta fyrir aðgerð til að minnka hættu á fylgikvillum. Löng fasta er þó ekki góð fyrir líkamann og fólki liður betur eftir aðgerð ef eftirfarandi leiðbeiningum er fylgt:

- Fá sér aukabita eða drykk áður en lagst er til svefnis kvöldið fyrir aðgerð.
- Ekki má borða mat síðustu sex klukkustundir fyrir komu á spítalann.
- Óhætt er að drekka tæra drykki (1-2 glös í senn) þar til tvær klukkustundir eru í komu á spítalann. Tær drykkur er til dæmis vatn, tær ávaxtasafi og mjólkurlaust kaffi og te.
- Ekki má nota tóbak síðustu tvær klukkustundir fyrir komu á spítalann.

Sturta með sóttþreinsandi sápu

Nauðsynlegt er að fara í sturtu kvöldið fyrir aðgerð og nota sérstaka sóttþreinsandi sápu sem er afhent á Hjartagátt samkvæmt leiðbeiningum í símainnritun. Ekki má nota svitalyktareyði, krem, förðunarvörur, naglalakk, ilmefni, úr eða skartgripi eftir sturtuna og klæðast þarf hreinum fötum. Leiðbeiningar um sturtuna eru aftast í fræðsluefninu.

Annar undirbúningur

Við innlögn á deild er gott að hafa með sér afþreyingarefni. Notaðu má farsíma en stilla þarf á hljóðlausu hringingu. Skilja þarf skartgripi og úr eftir heima.

Aðgerðardagur

Sturta með sóttþreinsandi sápu

Að morgni aðgerðardags er farið í aðra sturtu með sóttþreinsandi sápu áður en farið er á spítalann. Ekki má nota svitalyktareyði, krem, förðunarvörur, naglalakk, ilmefni, úr eða skartgripi eftir sturtuna og klæðast þarf hreinum fötum.

Lyf að morgni

Taka má morgunlyf með litlum vatnssopa eins og rætt var í símaviðtali.

Mæting er á Hjartagátt 10D í kjallara Landspítala við Hringbraut, á umsömdum tíma að morgni aðgerðardags.

Fyrir aðgerð er settur æðaleggur í handlegg, hár fjarlægð á aðgerðarsvæði undir viðbeini ef þess þarf og gefin slakandi lyf og sýklalyf. Aðgerðin er gerð í staðdeyfingu. Lítil skurður er gerður neðan við viðbein. Stungið er í bláæð undir viðbeininu og gangráðsleiðslur færðar í gátt og/eða slegil. Gangráðsleiðslurnar eru tengdar gangráðnum sem komið er fyrir undir húðinni. Skurðinum er lokað með saumi sem eyðist. Vatnsheldar umbúðir eru settar yfir skurðsvæðið. Gangráðsraflaðan dugur í 5-10 ár.

Eftirlit með hjartslætti

Fylgst er með hjartslætti í hjartarafsjá (monitor).

Matur og drykkur

Drekka má og borða þegar áhrif slakandi lyfja hafa dvínað.

Hreyfing

Fara má fram úr og ganga um eftir getu þegar viðkomandi treystir sér til. Ekki má lyfta olnboga upp fyrir axlarhæð þeim megin sem gangráðurinn er vegna hættu á að gangráðsleiðslurnar færast til. Hinn handlegginn má hreyfa að vild.

Verkir

Búast má við óþægindum eða vægum verkjum í skurðsári og eru sjúklingar hvattir til að láta vita ef þeir þurfa verkjalyf.

Útskrift

Flestir útskrifast samdægurs eftir aðgerð. Fyrir útskrift er tekið hjartalínurit og oftast er tekin röntgenmynd af brjóstkassanum. Gangráðurinn er mældur og stilltur í gangráðseftirliti fyrir útskrift. Hjúkrunarfræðingur og hjartasérfræðingur veita útskriftarviðtal þar sem farið er yfir hvers má vænta eftir aðgerð, lyfjanotkun og eftirlit. Ráðlagt er að fara sér hægt þennan dag.

Útskriftarfræðsla

Verkir

Stundum geta verið óþægindi yfir gangrásstað í allt að tvær vikur eftir ísetningu meðan bandvefur er að myndast kringum gangrásboxið. Ef þörf er á, má taka verkjalyf sem hægt er að kaupa án lyfseðils samkvæmt leiðbeiningum læknis eða hjúkrunarfræðings.

Skurðsvæði

Óhætt er að fara í sturtu daginn eftir aðgerð. Umbúðirnar eru vatnsheldar og eru fjarlægðar í gangrás móttöku eftir 7–10 daga. Ekki má fara í sund, baðkar eða heitan pott fyrr en fjórum vikum eftir gangrás ísetningu og þá í samráði við lækni í gangrásseftirliti.

Ekki er óeðlilegt að finna og jafnvel greina gangrásboxið undir húðinni, einkum hjá grönnum einstaklingum. Örfefur getur myndast eftir skurðinn. Ef örið er mjög áberandi og veldur óþægindum er ráðlagt að ræða það við lækni.

Hreyfing

Í fjórar vikur eftir aðgerðina þarf að forðast mikla áreynslu, ekki lyfta þungu og ekki hreyfa handlegginn upp yfir axlarhæð þeim megin sem gangráðurinn er. Til að koma í veg fyrir stíðleika í handleggnum þarf að hreyfa hann um olnboga og hreyfa fingurna. Einnig er mikilvægt að hreyfa um axlarlið til að koma í veg fyrir að hann stíðni. Gangráður á ekki að hindra hreyfingu eða íþróttir en mikilvægt er að láta lækni vita ef óþægindi eru á gangrás svæðinu.

Akstur

Læknir veitir upplýsingar um hvenær má aka bíl eftir útskrift. Ekki má aka bíl í viku eftir aðgerð ef um alvarlegar hjartsláttartruflanir er að ræða.

Vinna

Ef allt hefur gengið vel er óhætt að hefja vinnu 3-7 dögum eftir útskrift ef vinnan er ekki líkamlega erfið. Ef vinnan er líkamlega erfið eða útheimtir beitingu á handlegg er fjarvera í allt að fjórar vikur.

Daglegt líf

Gangráður á ekki að hafa áhrif á daglegar athafnir.

- Gangráður er stilltur eftir þörfum hvers og eins. Mögulega ber á hraðari hjartslætti en áður ef hægur hjartsláttur var ástæða gangráðsigræðslunnar. Gangráður kemur ekki í veg fyrir hraðan hjartslátt þannig að þau einkenni geta verið áfram til staðar.
- Óhætt er að nota öll rafknúin heimilistæki.
- Óhætt er að nota farsíma, þó er ráðlegt að hafa hann ekki nær gangráði en 7 cm þegar talað er í símann.
- Lyklalaus aðgangur að bílum og rafsvið rafbíla hafa ekki áhrif á gangráð en varast þarf mikla nálægð við hleðslustöðvar.
- Ef þörf er á meðferð sjúkraþjálfara, þarf að láta hann vita um gangráðinn.
- Nauðsynlegt er að láta vita af gangráðnum ef gera á myndgreiningarrannsókn svo sem tölvusneiðmynd eða segulómun (MRI) til að hægt sé að gera viðeigandi ráðstafanir. Ef gangráðurinn er eldri en frá árinu 2014 er segulómun ekki möguleg.
- Fylgjast þarf reglulega með virkni gangráðsins.

Ferðalög

Eftir aðra heimsókn í gangráðseftirlit er afhent öryggisskírteini. Óhætt er að fara í gegnum öryggishlið á flugvöllum. Ráðlagt er að láta vita af gangráðnum og/eða sýna öryggisskírteini á flugvöllum.

Kostnaður

Greiða þarf fyrir aðgerðina samkvæmt gjaldskrá Landspítala.

Hafa þarf samband við gangráðseftirlit eða Hjartagátt ef eftirfarandi hættumerki koma fram í tvær vikur eftir gangráðssetningu:

- Hiti er hærri en 38,5°C
- Verkur, hiti eða bólga á skurðsvæði eykst
- Viðvarandi hjartsláttartruflanir
- Svimi eða viðvarandi hiksti
- Versnandi mæði eða verkur fyrir brjósti

Ef bráð vandamál koma upp utan opnunartíma Hjartagáttar er leitað til bráðamóttöku í Fossvogi sem er opin allan sólarhringinn.

Símanúmer

Hjartarannsókn/gangráðseftirlit er opin virka daga kl. 08:00-15:30	543 6031
Hjartagátt 10D er opin virka daga kl. 08:00-16:00	543 2050
Skriptiborð Landspítala er opið allan sólarhringinn	543 1000

Ef óskað er eftir upplýsingum um stöðu á biðlista er hægt að senda fyrirspurn á netfangið: hjartabidlisti@landspitali.is

Þetta fræðsluefni er gert fyrir sjúklinga Landspítala og aðstandendur þeirra og er byggt á bestu þekkingu við útgáfu þess. Tilgangur fræðsluefnisins er að styðja við faglega ráðgjöf heilbrigðisstarfsfólks Landspítala sem veitir nánari upplýsingar eftir þörfum. Efninu er ekki ætlað að koma í stað einstaklingsbundinna leiðbeininga heilbrigðisstarfsfólks.

ÚTGEFANDI:
LANDSPÍTALI
MIÐSTÖÐ SJÚKLINGAFRÆÐSLU
JANÚAR 2025
FRÆ-0528

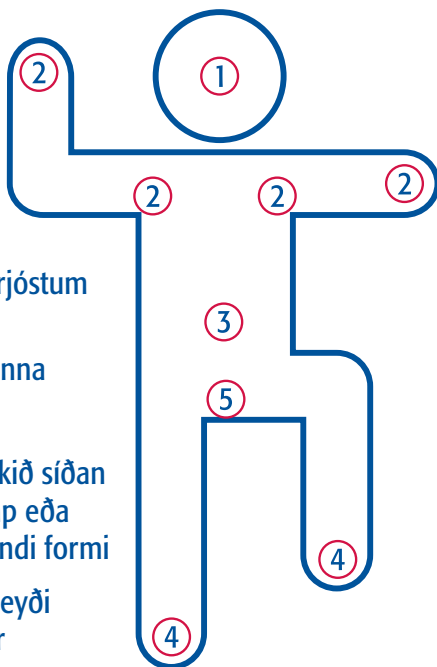
ÁBYRGÐARMENN:
YFIRLÆKNIR HJARTALÆKNINGA
OG DEILDARSTJÓRAR HJARTAGÁTTAR
10D OG HJARTAEILDAR 14EG

HÖNNUN:
GRAFÍSKUR HÖNNUÐUR
LANDSPÍTALA

Þvottur með klórhexidínsápu (Hibiscrub® 4%)

Notið ekki aðrar sápur eða sjampó samhliða þvotti með klórhexidínsápu

- Notið eyrnatappa til að koma í veg fyrir að sápa fari í eyrun
- Varist það að sápan fari í augun
- Bleytið hárið og allan líkamann
- Skrúfið fyrir vatnið
- Setjið sápu í hárið
- Þvoiid líkamann í þessari röð:
  1. Andlit, vel í kringum nefið
  2. Hendur og undir höndum og brjóstum
  3. Búkur og nafli
  4. Fótleggir og fætur, vel á milli tanna
  5. Nári, kynfæri og rassaskora
- Skolið líkamann vandlega og endurtakið síðan þvottinn frá byrjun. Notið nýjan svamp eða hreint þvottastykki ef sápan er í fljótandi formi
- Ekki setja krem, púður eða svitalyktareyði á líkamann eftir baðið og ekki nota úr eða skartgrip
- Farið í hrein föt, hreina sokka og inniskó

Sykingavarnadeild Landspítala: FR/Æ-0632, janúar 2025